

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Kvalitet og kompetanseutvikling i en flerkulturell
barnehage

Barnehagepersonalets rolle i arbeidet for likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn

Human resource and quality development in a
multicultural kindergarten.

Kindergarten employees' role in safeguarding minority children's right to equal participation in ECEC.

Kandidatnummer. 474

BLUBACH

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Alicja Renata Sadownik

Innleveringsdato: 15.06.2020

Antall ord: 9898

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammendrag

Tittel: *Kvalitet og kompetanseutvikling i en flerkulturell barnehage* (Barnehagepersonalets rolle i arbeidet for likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn).

Denne bacheloroppgaven tar for seg hvordan barnehager arbeider for et likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn. Dette gjøres gjennom en fenomenologisk hermeneutisk analyse av empirisk data som er innhentet gjennom intervjuer med to pedagogiske ledere, to barnehagestyrere og en spesialpedagog. Analysen drøfter oppgavens problemstilling «*Hvordan arbeider barnehager for å ivareta minoritetsspråklige barns krav for likeverdig barnehagetilbud?*».

Undersøkelsen finner at metodene som benyttes i de intervjuede barnehagene i stor grad underbygges av faglitteratur og teori, men at det samtidig er stor variasjon mellom barnehagenes metoder som benyttes i dette arbeidet. Det påvises også en betydelig sammenheng mellom den relative andel minoritetsbarn i barnehagen og mengden ressurser som investeres i kompetanseutvikling på dette området.

Videre påpeker oppgavens konklusjoner at økt bevissthet på viktigheten av kulturkompetanse i alle barnehager står sentralt for å oppnå et likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn. I videre forskning burde det fokuseres på kartlegging av sammenhengen mellom minoritetsandelen og utviklingen av kulturkompetanse i barnehager, samt hvordan dette påvirker både minoritets- og majoritets- barnas syn på kulturell mangfoldighet. For å lykkes på dette feltet er det et viktig moment at både beslutningstakere og ansatte opplever det flerkulturelle som en ressurs og at man går bort fra å tenke at integrering er det samme som assimilering.

Abstract:

Title: *Human resource and quality development in a multicultural kindergarten* (Kindergarten employees' role in safeguarding minority children's right to equal participation in ECEC).

This thesis builds on following research question: *How do kindergartens safeguard minority children's right to equal participation in ECEC?* Answering the question is done through phenomenological hermeneutical analysis of empirical data gathered through interviews with two educational leaders, two kindergarten administrators and one special needs teacher.

The findings reveal considerable differences between kindergartens regarding which methods they employ in this work, furthermore the results point out that employed methods are largely supported by theory and literature. The findings also point at a link between the share of minority children in a kindergarten and resources invested in competence development on that issue.

Based on the conclusions of this thesis I find that there is a need for increased awareness over the importance of ECEC staff's cultural understanding, among decisionmakers within both ECEC's and educational system, to achieve equality in available preschool education. Further research may focus on a more extensive mapping of the presence of a correlation between an ECEC's share of minority children and the extent to which they prioritize developing the relevant competence in it's staff, as well as the effects of the presence, or lack thereof, of competences can have, on both majority and minority children's views on cultural diversity.

Innholdsfortegnelse:

1.0 Innledning	6
1.2 Begrepsforklaring.....	7
2.0 Teori	8
2.1 Kulturelt mangfold i norske barnehager.....	8
2.1.1 Ressurs- og problem-orientert holdning.....	8
2.2 Kvalitet og kompetanse i barnehagen.....	9
2.2.1 Styreren og den pedagogiske lederen sin rolle i personalets kompetanseutvikling.....	10
2.2.2 Kompetanseutvikling i arbeidet med minoritetsspråklige barn.....	11
2.3 Arbeidsmetoder i arbeidet med minoritetsspråklige barn.....	12
2.4 Spesialpedagogisk hjelp.....	13
2.4.1 Spesialpedagogisk hjelp for minoritetsspråklige barn.....	14
2.4.2 Samarbeid med PPS.....	14
2.5 Oppsummering.....	15
3.0 Metode	16
3.1 Valg av metode.....	16
3.2 Gjennomføring.....	17
3.3 Valg av informanter.....	17
3.4 Etisk hensyn.....	18
3.5 Metodekritikk.....	19
3.6 Metode for dataanalyse.....	19

4.0 Presentasjon av empiri	21
4.1 Kulturelt mangfold	21
4.1.1 Forståelse av mangfold: Ressurs- og problem-orientert holdning	21
4.2 Kvalitet og kompetanse	22
4.2.1 Styreren og den pedagogiske lederen sin rolle i personalets kompetanseutvikling	22
4.2.2 Arbeidsmetoder i arbeidet med minoritetsspråklige barn	24
4.3 Spesialpedagogisk hjelp.....	24
4.3.1 Spesialpedagogisk hjelp for minoritetsspråklige barn	25
4.3.2 Samarbeidet mellom PPS og barnehage	25
5.0 Drøfting	28
5.1 Hvordan forstås det kulturelle mangfoldet av pedagogiske ledere, styrere og spesialpedagoger?	28
5.1.1 Kulturelt mangfold.....	28
5.1.2 Ressurs- og problem-orientert holdning	29
5.2 Hvordan oppfatter styreren og den pedagogiske lederen arbeidet rettet mot kvalitet og kompetanseutvikling hos personalet med tanke på likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn?	30
5.2.1 Kvalitet og kompetanse i barnehagen.....	30
5.2.2 Styreren og den pedagogiske lederen sin rolle i personalets kompetanseutvikling	31
5.3 Hvilke metoder påpekes av barnehagepersonalet som nyttige i arbeidet med minoritetsspråklige barn?	33
5.4 Hvordan oppleves samarbeid mellom barnehagen og PPS når det å ivareta minoritetsspråklige barns behov står på spill?	34
5.4.1 Spesialpedagogisk hjelp for minoritetsspråklige barn	34
5.4.2 Samarbeidet mellom PPS og barnehage	36

5.5 Hvordan arbeider barnehager for å ivareta minoritetsspråklige barns krav for likeverdig barnehagetilbud?	36
6.0 Avslutning	38
7.0 Litteraturliste	40
8.0 Vedlegg	43
8.1 Infoskrivet.....	43
8.2 Intervjuguide styrer og pedagogisk leder	46
8.3 Intervjuguide spesialpedagog.....	47

1.0 Innledning

Tall fra Utdanningsdirektoratets analyse «Fakta om barnehagen 2019» viser at det er stadig flere minoritetsspråklige barn i norske barnehager. I 2019 var det 52 300 minoritetsspråklige barn i norske barnehager, som er en økning på 2,7% fra 2018. I løpet av de 10 siste årene har antallet minoritetsspråklige barn i barnehagene fordoblet seg og det er så mye som 19% minoritetsbarn i barnehagene (Utdanningsdirektoratet, 2020). En betydelig andel av minoritetsspråklige barn begynner i barnehagen uten å kunne det norske språket, med ulike behov, ressurser og ønsker. Utfordringer som følge av at barn ikke forstår de andre barna rundt seg og selv opplever å ikke bli forstått, er en problemstilling mange barnehager står ovenfor (Gjervan, 2006). Med tanke på den store økningen er kvaliteten og kompetansen i arbeidet med minoritetsspråklige barn meget viktig. Personalet er pålagt å ha kunnskap og kompetanse om arbeidet med de barna, og det må barnehageledelsen sørge for.

I denne oppgaven vil jeg forsøke å svare på problemstillingen: «*Hvordan arbeider barnehager for å ivareta minoritetsspråklige barns krav på likeverdig barnehagetilbud?*». For å kunne svare mest mulig utdypende på problemstillingen valgte jeg å operasjonalisere den i fire forskningsspørsmål:

- *Hvordan forstås det kulturelle mangfoldet av pedagogiske ledere, styrere og spesialpedagoger?*
- *Hvordan oppfatter styreren og den pedagogiske lederen arbeidet rettet mot kvalitets- og kompetanse- utvikling hos personalet med tanke på likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn?*
- *Hvilke metoder påpekes av barnehagepersonalet som nyttige i arbeidet med minoritetsspråklige barn?*
- *Hvordan oppleves samarbeidet mellom barnehagen og PPS når det å ivareta minoritetsspråklige barns behov står på spill?*

Hovedfokuset vil være kvalitets- og kompetanse- utvikling i arbeidet med minoritetsspråklige barn og metoder som brukes i dette arbeidet. Jeg vil også skrive litt om flerkulturelt mangfold i barnehagen og barnehagens samarbeid med PPS. Ifølge Rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) skal personalet følge med på barns kommunikasjon og språk,

samt identifisere og følge opp på barn som har kommunikasjonsvansker, er lite språklig aktive og/eller har sen språkutvikling (s.24). Barn med minoritetsbakgrunn en svært mangfoldig gruppe, noe som innebærer at de møter på ulike utfordringer og har ulike behov. I tilfeller hvor det er behov for spesialpedagogisk hjelp, er det viktig at personalet vet hva de skal legge særlig merke til, og hvordan de skal handle slik at barnet får den hjelpen det behøver.

1.2 Begrepsforklaring

- **Minoritetsspråklig** brukt i barnehagesammenheng, betegner barn med en annen språklig og/eller kulturell bakgrunn enn norsk, med unntak av barn som har samisk, kvensk, svensk, dansk eller engelsk som morsmål. Barn med et av de ovennevnte morsmålene vil ha forutsetninger til å kunne kommunisere med barnehagepersonalet ved å bruke morsmålet sitt og vil dermed ikke anses som minoritetsspråklige. For at barnet skal regnes som minoritetsspråklig må begge foreldrene til barnet ha et annet morsmål enn de tidligere oppgitte språkene (Utdanningsdirektoratet, 2016).
- **Kvalitet** blir også brukt i denne oppgaven. I barnehagesammenheng er kvalitet «helheten av egenskaper en barnehage har, som vedrører barnehagens evne til å tilfredsstille barns, foreldres og samfunnets uttalte og underforståtte behov» (Sommersel, Vestergaard, & Larsen, 2013, s. 8).
- **Kompetanse**. Linda Lai (sitert i Gotvassli, 2012, s.127) definerer begrepet slik: «Kompetanse er de samlede kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger som gjør det mulig å utføre aktuelle funksjoner og oppgaver i tråd med definerte krav og mål».
- **Lærende organisasjon**. Det er en organisasjon hvor medlemmene i fellesskap kontinuerlig reflekterer over og forbedrer egen praksis. Det vil si at den individuelle og kollektive kompetansen utvikles når teamet relaterer egen praksis til organisasjonens overordnede mål (Senge,1990).

2.0 Teori

2.1 Kulturelt mangfold i norske barnehager

Ifølge Utdanningsdirektoratet (2020) er det stadig flere minoritetsspråklige barn i norske barnehager og antallet øker for hvert år som går. Andersen, Bleka og Gjervan (2012) hevder at det er ikke uvanlig å omtale barnehager som flerkulturelle tatt i betraktning at barnegruppen er sammensatt av barn med ulik språklig, kulturell og/eller religiøs bakgrunn. Det som ifølge Gjervan (Andersen, et al., 2012) kjennetegner en flerkulturell barnehage er at:

- Personalet ser på språklig, kulturell og religiøst mangfold blant barn, foreldre og personale som normaltilstand slik at mangfold er en del av barnehagens hverdag.
- Personalet ivaretar barnas rett til å være annerledes i fellesskapet.
- Behov for tilrettelegging for barn med minoritetsspråklig bakgrunn blir organisert som en del av barnehagens ordinære virksomhet.

I Rammeplanen for barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017) trekkes det frem at barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barnehagen skal også bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barn ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger (s.9).

2.1.1 Ressurs- og problem-orientert holdning

Barnehagepersonalet har en ressursorientert tilnærming til mangfoldet om kulturelt og språklig mangfold er en velintegrert del av barnehagens pedagogikk. Det å være i et flerkulturelt miljø anses som en ressurs for alle barn og voksne i barnehagen. I en slik barnehage legges språklig, kulturell og religiøs variasjon til grunn for ulike pedagogiske planer, organisering og innhold i hverdagen (Andersen, et al.). En ressursorientert barnehage sørger for at de med både minoritets- og majoritets- bakgrunn inkluderes på samme linje i et flerkulturelt fellesskap (Andersen, et al., 2012).

Det kan oppstå tilfeller hvor personalet har en problemorientert holdning til det kulturelle mangfoldet i deres barnehage. Dette innebærer at de ikke nødvendigvis forstår andre kulturer og anser dem som avvikende fra normalen, altså det de er kjent med og trygge på, som for eksempel Norsk språk og kultur. «En slik tenkning kan skyldes manglende kompetanse, og grunnleggende holdninger om at kulturell og språklig homogenitet er et naturlig utgangspunkt og mål for barnehagen og samfunnet» (Andersen, et al., 2012, s.63). Slike holdninger kan være meget skadelige og ha store konsekvenser for minoritetsbarns muligheter til mestring, utvikling, læring og trivsel i barnehagen. Dette understreker viktigheten av kompetanseutviklingen blant barnehagepersonalet.

På den andre siden kan det forekomme tilfeller hvor det å benytte det kulturelle mangfoldet som ressurs kan føre til stigmatisering, eksotifisering eller stereotypisering av ulike kulturelle grupper, noe som direkte motvirker tiltakets intensjoner. En annen risiko er at barna kan bli tildelt en rolle som representanter for sine foreldres kultur, selv om de ikke nødvendigvis identifiserer seg med denne. Til tross for barnehagepersonellens beste hensikter kan en slik tilnærming ende opp med å svekke, heller enn å forsterke, barns mulighet for likeverdig deltakelse i barnehagen. Med tanke på denne typen dilemmaer er personalets kompetanse og kontinuerlige refleksjon over egen praksis svært viktig (Bergen kommune, 2015).

2.2 Kvalitet og kompetanse i barnehagen

Barnehageeieren har ansvaret for at barnehagen drives i samsvar med gjeldende lover og regelverk. Dermed har barnehageeieren juridisk ansvar for kvaliteten av barnehagetilbudet. Et kompetent pedagogisk personale er en forutsetning for et barnehagetilbud av god kvalitet. Barnehageeieren må vektlegge de ansattes faglige og pedagogiske vurderinger i sine beslutninger (Utdanningsdirektoratet, 2017). Det er viktig at personalet blir oppfordret til kontinuerlig refleksjon over egen praksis, slik at de ikke utilsiktet motarbeider hverken barnehagens, eller deres personlige, målsettinger.

Utdanningsdirektoratet forteller oss gjennom Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2017) at «barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller». Hovedoppgaven til barnehagen er å tilrettelegge sitt tilbud for barna i samsvar med barnehageloven.

I Stortingsmelding 41 (2009) står det at sikring av likeverd og høy kvalitet i alle barnehager blant annet skjer gjennom å kvalitetssikre barnehagens personale. Personalets faglige og personlige kompetanse er barnehagens viktigste ressurs og en forutsetning for at barnehagen skal fungere som en god arena for omsorg, lek, læring og sosial utjevning (2009). Det betyr at for å oppnå en barnehage av høy kvalitet, er det nødvendig å sørge for at personalet stadig utvikler sine kompetanseområder.

Kompetanse handler om å ha den nødvendige kunnskapen og de nødvendige ferdigheter, evner og holdninger. Det handler om å mestre aktuelle oppgaver i barnehagen og nå definerte mål både på individ- og organisasjonsnivå (Gotvassli, 2012). Det handler om å dra nytte av, styrke og fornye de kunnskapene, ferdighetene, holdningene og erfaringene som finnes på individnivå i barnehagen og barnehagen som helhet. Her er det også verdt å påpeke igjen at barnehagen er en lærende organisasjon som skal være i konstant endring og utvikling. Kvalitetsutvikling innebærer en stadig utvikling av personalets kompetanse (Aasen, 2018). Barnehageledelsen spiller en viktig rolle i kompetanseutviklingen gjennom tilrettelegging for, og veiledning av, personalet.

2.2.1 Styreren og den pedagogiske lederen sin rolle i personalets kompetanseutvikling

I Kunnskapsdepartementets infohefte «Kompetanse for framtidens barnehage» (2013) fremgår det at, «en god barnehage krever kompetente ledere og faglig reflekterte voksne. De ansattes kompetanse er den viktigste enkeltfaktoren for at barn skal trives og utvikle seg i barnehagen. Et kompetent personale vil kunne se, anerkjenne og følge opp barna i deres utvikling. Å investere i de ansattes kompetanse er derfor å investere i barna. Styrer og pedagogisk leder har en nøkkelrolle for utvikling av kvaliteten i barnehagen» (s.5).

Systematisk arbeid med kompetanseutvikling er en viktig lederoppgave. Strategisk kompetanseutvikling er et begrep som innebærer planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak for å sikre barnehagen og den enkelte medarbeideren nødvendig kompetanse slik at de kan nå de oppsatte målene for arbeidet i barnehagen. Det er ledelsen i barnehagen som har ansvaret for å jobbe med strategisk kompetanseutvikling (Gotvassli, 2012). En viktig del av strategisk kompetanseutvikling i barnehagen er å identifisere behovene som kan være med på å sikre at personalet har tilstrekkelig kompetanse i forhold til de målene som er satt for arbeidet i barnehagen. Etter at ledelsen i barnehagen har identifisert behovene, må de vurdere hvordan de skal arbeide for å utvikle nødvendig kompetanse. Kompetansebehovene kan dekkes både gjennom rekruttering, introduksjon, mobilisering av eksisterende kompetanse, konkrete opplæring- og utviklingstiltak og deltakelse på eksterne eller interne kurs (Gotvassli, 2012).

Det meste av arbeidet i barnehagen foregår i et team som er ledet av en pedagogisk leder. Den pedagogiske lederen har som oppgave å sørge for at hennes/hans team består av lærende teammedlemmer for at teamet skal kunne utvikle seg. Gjennom dokumentasjon, veiledning, og refleksjon over egne handlinger og praksis, lærer teammedlemmene av og med hverandre og deres kompetansenivå økes (Aasen, 2018).

2.2.2 Kompetanseutvikling i arbeidet med minoritetsspråklige barn

Det er særlig behov for økt kompetanse innenfor flerkulturell pedagogikk blant både barnehagelærere og resten av personalet i norske barnehager. Denne type kompetanse kan øke kvaliteten i barnehagene slik at personalet mestrer det mangfoldet de forholder seg til i sin pedagogiske hverdag. (Andersen et al., 2012). Områder personalet burde utvikle sine kompetanser innen er blant annet:

- Flerkulturelle perspektiver i barnehagen og samfunnet.
- Flerspråklighet, tospråklig utvikling og læring.
- Migrasjon og minoritetsperspektivet i samfunnet og i barnehagen.
- Barns identitetsdanning i en flerkulturell virkelighet.
- Kulturell sensitivitet.
- Inkludering og antirasistisk arbeid (Andersen, et al.,2012).

Hvis det finnes et behov for det, kan alle barnehager med minoritetsspråklige barn søke om statlige tilskudd som skal benyttes til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Dette betyr at alle minoritetsspråklige barn, uavhengig av deres ferdighetsnivå på morsmål og norsk, utløser tilskuddet som barnehagen skal bruke til å iverksette språkstimulerende tiltak som:

- Å ansette tospråklige assistenter.
- Å skaffe pedagogisk materiell.
- Å rekruttere flere minoritetsspråklige barn.
- Å styrke den pedagogiske kompetansen hos barnehageansatte (Vågen, 2018).

2.3 Arbeidsmetoder i arbeidet med minoritetsspråklige barn

Vågen (2018) hevder at det aller viktigste barnehagepersonalet kan gjøre er å oppmuntre og hjelpe til, slik at minoritetsspråklige barn er språklig aktive, og samtidig hjelpe dem til å erfare situasjoner som kommer til å utvikle deres begrepsforståelse og ordforråd på norsk. Dette må skje samtidig som personalet skal støtte barnet i bruken av morsmålet sitt.

Vågen (2018) foreslår følgende tiltak i samarbeidet med minoritetsspråklige barn i barnehagen:

- Barn burde til enhver tid ha tilgang til bøker og lydbøker på ulike språk. Målet med dette er å vekke leselysten i barna, og oppfordre de til å spør om å bli lest for.
- Synliggjøre ulike skriftspråk, gjerne gjennom å skrive barnets navn på deres morsmål.
- Lage velkomstplakater og lære alle barn å si hei og telle på alle språk som er representert i barnehagen.
- På avdelingen, gjøre tilgjengelig enkle ordlister og ukens ord på morsmål.
- Lære ulike sanger, fortelle, dramatisere flerspråklige fortellinger på barnets morsmål og norsk.

Det er viktig å huske at mange minoritetsspråklige barn i barnehagen er født og oppvokst i Norge, og dette kan føre til at de ikke identifiserer seg med det landet foreldrene deres er født i. For noen av de barna kan det være spennende å bli satt i sentrum for en kultur, mens andre kan føle en distanse til det landet foreldrene deres kommer fra. En god måte å håndtere denne

konflikten på er å flytte fokus til en tredje person, en dukke eller bamse som kan fortelle om et gitt land. Da kan barna selv velge hvor sterkt de ønsker å identifisere seg med det landet som det blir snakket om i gruppen. Alle barn som vokser opp i Norge i dag, må få kjennskap til det flerkulturelle samfunnet vi lever i. Barna skal gjøres bevisst på at det i Norge lever et mangfold av mennesker, hvor en del er oppvokst et annet sted enn Norge. Ved å engasjere barna rundt det kulturelle mangfoldet vi har, kan vi forebygge rasisme (Bergen kommune, 2015).

2.4 Spesialpedagogisk hjelp

I noen tilfeller kan det være behov for ekstra tilrettelegging for å sikre likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn. Slike vurderinger gjennomføres av barnehagen i samarbeid med PPS. Barna skal få optimalt utbytte av oppholdet i barnehagen og et godt samarbeid mellom barnehagen, foreldrene, barnet og PPS er viktig. Slike samarbeid kan defineres som en prosess hvor deltakerne utveksler tanker, ideer og meninger med hverandre i den hensikt å nå eller handle mot et felles mål (Nilsen, 2012).

I Barnehageloven § 19 a (2016) blir det slått fast at alle barn under opplæringsalder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har særlige behov for det. Formålet med slik pedagogisk hjelp er å gi barn tidlig hjelp og støtte i utvikling og læring.

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Utdanningsdirektoratet, 2017) forteller oss at barnehagen skal sørge for at alle barn som trenger ekstra støtte tidlig skal få den sosiale, pedagogiske og, om nødvendig, fysiske tilretteleggingen som trengs for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud. Slik tilrettelegging skal vurderes underveis og justeres i forhold til barnets behov og utvikling. Hvis det likevel er grunn til å tro at barnets behov ikke kan dekkes av det allmennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldrene om retten til å kreve en sakkyndig vurdering av om barnet trenger spesialpedagogisk hjelp.

2.4.1 Spesialpedagogisk hjelp for minoritetsspråklige barn

Som oftest er det ferdigheter, atferd eller læringsfremgang som vekker bekymringer når det gjelder minoritetsspråklige. I slike tilfeller blir det aktuelt å gjøre en nærmere kartlegging eller utredning. Slike vansker kan ha sammenheng med språkbarrierer, manglende erfaringer i forhold til de aktuelle utfordringene barnet utsettes for, at opplæring ikke er tilpasset det enkelte barnets behov, eller det kan foreligge mer alvorlige kognitive prosesseringsproblemer (Egeberg, 2007). Likevel så tyder undersøkelser av sakkyndige vurderinger av minoritetsspråklige barn på at utredninger av denne gruppen alt for ofte bærer preg av manglende kunnskap om barnets individuelle forutsetninger, og at konklusjoner og tiltak blir bygd på feilaktig grunnlag. Det viser seg at en del barn som barnehage eller utredende instanser mener har lærevansker, først og fremst sliter med å forholde seg til norsk språk eller utdanningsinstitusjonens forventninger om kunnskaper og erfaringer (Egeberg, 2007).

2.4.2 Samarbeid med PPS

Etter at PPS har mottatt et henvisningsskjema, foretas det en nærmere utredning av barnets vansker og behov. Dette innebærer samtaler med styrer, barnehagepersonalet, foreldrene og eventuelt barnet. Det gjennomføres også observasjoner av barnet i barnehagen og tester knyttet til barnets problemområder. Utredningen har som oppgave prøve å avdekke barnets sterke og svake sider, utviklingsmuligheter og læringsforutsetninger. Utredningen skal også fungere som en vurdering av barnehagens organisering, rutiner og personalets kompetanse og ressurser. Gjennom innsamlet informasjon kan PPS få et bilde av barnets funksjonsevne og vansker og samtidig barnehagens ressurser og begrensninger, slik at relevante tiltak kan settes i verk (Nilsen,2012).

Etter utredningen er avsluttet, har PPS et møte med barnehagen og foreldrene til barnet, for å formidle resultatene. I denne prosessen er det viktig å klargjøre om de ulike partene i samarbeidet har samme oppfatning av barnets funksjonsevne, slik at det ikke forekommer noen misforståelser som kunne gjøre videre samarbeid om tiltak vanskelig (Nilsen, 2012).

2.5 Oppsummering

I oppgavens teoretiske grunnlag har jeg beskrevet og begrunnet de begrepene, jeg anser som mest sentrale for denne oppgavens hensikt. Disse omfatter kort oppsummert en beskrivelse av hva det innebærer å være en flerkulturell barnehage, hvilke holdninger og fremgangsmåter som kjennetegner god pedagogisk kvalitet og kompetanse, hvilke metoder og/eller verktøy som er tilgjengelige for de ansatte, hvordan samarbeid med PPS skal se ut, og hvem som har ansvaret for at de enkelte områdene følges opp på en måte som resulterer i et fullverdig barnehagetilbud for minoritetsbarn. Med dette som mål, har jeg presentert både generelle overordnede teorier og mer spesifikke tiltak som sammen danner et bilde av hva det innebærer å sikre den nødvendige kvaliteten og kompetansen innenfor barnehagen. Jeg har også begrunnet samtlige av disse punktene gjennom en mengde relevant litteratur, samt offisielle dokumenter som rammeplaner og stortingsmeldinger, noe som gjør dette til et godt utgangspunkt for drøftelse sammen med den empiriske informasjonen jeg vil presentere senere i oppgaven for å belyse oppgavens hovedproblemstilling.

3.0 Metode

Sosiologen Vilhelm Auberg (Dalland, 2015, s.111) hevder at en metode er «... en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap». Metoden er et redskap som skal brukes for å finne svar på forskningsspørsmålet, i dette tilfellet er forskningsspørsmålet problemstillingen min: «*Hvordan arbeider barnehager for å ivareta minoritetsspråklige barns krav på likeverdig barnehagetilbud?*».

3.1 Valg av metode

For å gjøre min generelle problemstilling forskbar, valgte jeg å operasjonalisere den i følgende forskningsspørsmål:

- *Hvordan forstås det kulturelle mangfoldet av pedagogiske ledere, styrere og spesialpedagoger?*
- *Hvordan oppfatter styreren og den pedagogiske lederen arbeidet rettet mot kvalitets- og kompetanse- utvikling hos personalet med tanke på likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn?*
- *Hvilke metoder påpekes av barnehagepersonalet som nyttige i arbeidet med minoritetsspråklige barn?*
- *Hvordan oppleves samarbeid mellom barnehagen og PPS når det å ivareta minoritetsspråklige barns behov står på spill?*

I denne undersøkelsen var jeg opptatt av forståelsen, oppfattelsen og opplevelsene som ulike aktører stiller med, når de jobber og samarbeider for et likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn. For å få tak i menneskets meninger og opplevelser, er kvalitativ metode og særlig intervju, mest relevant (Dalland, 2015).

Kvalitative metoder gir mulighet til å gå i dybden ved at informanten får svare på spørsmål utfyllende med sine egne ord slik at man får innsikt i deres meninger, erfaringer og opplevelser omkring det man ønsker å undersøke (Dalen, 2011, s.15). Det var barnehageledelsens og spesialpedagogens meninger, erfaringer og praksiser i forhold til arbeidet med minoritetsspråklige barn jeg var ute etter, dermed valgte jeg å gjennomføre intervjuer for å samle inn data.

3.2 Gjennomføring

Det ble gjennomført totalt 5 individuelle intervju i perioden februar – mars 2020. Jeg har gjennomført intervju i to barnehager, en med flertall av minoritetsbarn og en med flertall av majoritetsbarn. Jeg har også intervjuet en spesialpedagog som er tilsatt i en hjelpeinstans i en annen kommune enn de intervjuede barnehagene befinner seg i.

I forkant av intervjuene har jeg, med hjelp av veilederen, utarbeidet intervjuguidene og infoskrivet (se vedlegg 8.1, 8.2 og 8.3). Intervjuguidene inneholder ulike spørsmål som skulle hjelpe meg å finne svar på problemstillingen. Før intervjuene fant sted, sendte jeg intervjuguidene til informantene mine slik at de fikk mulighet til å gjøre seg kjent med innholdet og forberede seg til samtalene.

Jeg har sendt mange e-poster til ulike barnehager med invitasjon til et intervju. Likevel var det veldig få som responderte, og ingen av dem som hadde mulighet til å stille opp til intervju. Til slutt valgte jeg å ta kontakt med barnehagene jeg tidligere har vært praksisstudent i, som gladelig godtok forespørselen. Dalland (2015) hevder at det er ingenting i veien for intervjueren å selv oppsøke personer som den mener egner seg for intervju, og at man også kan finne informantene gjennom bekjentskap.

Intervjuguidene var tilpasset avhengig av om informanten var en pedagogisk leder, styrer eller spesialpedagog. Spørsmålene var åpne slik at informantene kunne komme med utdypende svar, og jeg kunne stille oppfølgingsspørsmål hvis noe var uklart eller det var noe mer jeg lurte på.

Dessverre var det ikke mulig å gjennomføre alle intervjuene fysisk av helsemessige årsaker. Takket være godt samarbeid med informantene ble det mulig å fullføre de resterende intervjuene via telefon. Det ble ikke tatt lydopptak av telefonintervjuene.

3.3 Valg av informanter

For å sikre kvaliteten og omfanget av empirien valgte jeg å intervju både den pedagogiske lederen og styreren i barnehagen ettersom de samlet har ansvar for ulike aspekter av kompetanseutviklingen i barnehagen, samt en spesialpedagog som samarbeider med barnehager for å tilrettelegge for barn med særskilte behov. På denne måten fikk jeg innblikk i både det

administrative og det pedagogiske arbeidet som involverer minoritetsspråklige barn. Alle informantene har flere års erfaring i barnehagefeltet og den innhentede informasjonen ga meg, i min mening, tilstrekkelig bakgrunn for å besvare problemstillingen.

3.4 Etisk hensyn

Etiske overveielser handler om mer enn å kun følge moralske regler. Vi må tenke godt gjennom hvilke etiske utfordringer arbeidet vårt medfører, og hvordan vi skal håndtere dem. Det finnes bestemte krav fra samfunnet om hvordan vi skal arbeide med personopplysninger. Ved å jobbe med innsamling av data er vi forpliktet til å ivareta et godt forhold til de menneskene som stiller opp med sine erfaringer og opplevelser (Dalland,2015). Basert på dette er informantenes anonymitet meget viktig, de skal kunne være trygge på at oppgaven ikke avslører opplysninger som kan spores tilbake til dem.

Prosjektet mitt ble godkjent av NSD som en del av BARNkunne sin forskning (ref. 468602), og alle fem informantene fikk et infoskriv som besto av beskrivelsen av hva prosjektet gikk ut på, hvordan intervjuet skal gjennomføres, at intervjudeltakelsen er fullstendig anonymt og frivillig, og at de kan trekke seg når som helt uten å måtte begrunne hvorfor. Jeg har innhentet personopplysninger i form av lydopptaket av intervjuene. Under intervjuet brukte informantene navn på barnehagen, byen barnehagene er i og noe informasjon om barna. All denne informasjonen har blitt anonymisert under transkriberingsprosessen. Tre av fem informanter ble tatt lydopptak av, og i to siste intervjuene ble det tatt notater fortløpende. De tre lydopptakene ble umiddelbart slettet etter intervjuene var ferdig transkribert.

Alle informantene og alt av innhentet informasjon, ble anonymisert i samsvar med personvernloven. Dermed velger jeg å gi fiktive navn til barnehagene og informantene. Videre i oppgaven skal jeg referere til **Eventyrskogen** og **Maurtua** barnehagene, **Styrer_Eventyr**, **Ped.led_Eventyr**, **Styrer_Maurtua**, **Ped.led_Maurtua** og **Spes.ped.**

3.5 Metodekritikk

Jeg stiller meg kritisk til gjennomføringen av telefonintervjuene. Ulempen med å gjennomføre intervjuet på denne måten var at det til en viss grad begrenset kommunikasjonsflyten mellom intervjuende og informantene. Det resulterte i at telefonintervjuene ble mer sammenfattet og spørsmålene presentert i intervjuguiden ble lagt mer fokus på enn i de fysiske intervjuene. Grunnet dette fikk jeg begrenset tilgang relatert informasjon som var viktig for informantene. Likevel ble prosjektets fokus og spørsmål fra intervjuguiden fortsatt besvart. Imidlertid ble det ikke utfordret med andre perspektiver, som innen kvalitativ forskning er viktig.

Svakheten med å bruke intervju som metode er at det er vanskelig å verifisere utsagnene til informantene. Som den intervjuende, antar man at informantene er sannferdige. Jeg har imidlertid vært praksisstudent i en av de intervjuede barnehagene, og mine observasjoner fra et studentperspektiv motstrider informantens utsagn. Som observerende student fikk jeg tilgang til barnehagens daglige praksis, men ikke til personalets forståelse av eget arbeid. Som forsker fikk jeg tilgang til pedagogiske lederens forståelse av eget arbeid, men kunne ikke observere barnehagens praksis. Dessuten ble intervjuet og praksisen gjennomført i ulike tidsperioder, så deres praksiser kunne ha endret seg i mellomtiden. Likevel, det motstridende inntrykket fikk meg til å reflektere over intervjuets begrensninger. Under intervju får jeg nemlig kun tilgang til forståelser og opplevelser, og ikke til reelle praksisen som gjennomføres. En potensiell og interessant løsning på dette kunne vært å kombinere intervju og observasjon, for å få tak i dynamikken mellom holdninger og forståelser.

3.6 Metode for dataanalyse

Siden målet med denne oppgaven er «å forstå», vil en fenomenologisk hermeneutisk tilnærming til analysen (Lindseth & Norberg, 2004) være den mest relevante. Denne metoden består av å analysere teksten gjennom tre ulike tilnærmelser. Jeg vil først beskrive disse, og deretter utlede hvordan disse vil benyttes til å analysere dataen jeg har innhentet.

- Naiv lesing: er det første steget i denne analysestrukturen, det går ut på å lese det innsamlede materialet flere ganger for å tilegne seg en forståelse av den helhetlige meningen av teksten (Lindseth & Norberg, 2004 s. 149).
- Strukturell analyse: I denne oppgaven vil jeg benytte en form for strukturell analyse kjent som tematisk analyse, hvor det innsamlede datamaterialet struktureres i temaer og undertemaer som samler relevant informasjon om noe ved å lete etter det i hele teksten som analyseres (s. 149-150).
- Overordnet forståelse: Det siste steget i denne analysemetoden gjennomføres gjennom å reflektere over de identifiserte tematiske kategoriene, oppgavens forskningsspørsmål, samt den relevante teorien presentert i oppgaven. Dette gjøres gjennom å vurdere alle de overnevnte i lys av hverandre (s. 150-151).

Mer spesifikt for denne oppgaven vil jeg gjennomføre disse analytiske stegene i henhold til en tilpasset analysestruktur som vil benyttes under presentasjonen av empiri og under oppgavens drøftingsdel. For å forsikre at oppgavens empiri er relevant og redusere overflødig tekst vil jeg i denne oppgaven utlede empirien som et produkt av de to første stegene i den analytiske strukturen. Dette innebærer at datamaterialet vil presenteres i form av tematiserte avsnitt som inneholder all empiri av relevans til dette temaet. For å oppnå en god oversiktlig struktur vil de empiriske og de teoretiske avsnittene følge en felles struktur. Det tredje analytiske steget vil utføres i drøftingsdelen, hvor de tilsvarende temaene innenfor teori og empiri vil drøftes sammen for å skape en overordnet forståelse av virkeligheten som bygger på et teoretisk fundament. Dette vil gjøres gjennom at drøftingsdelen av oppgaven vil deles inn i fire overordnede temaer som står sentralt innen oppgavens problemstilling.

4.0 Presentasjon av empiri

4.1 Kulturelt mangfold

Eventyrskogen er en liten barnehage som ligger sentralt i byen hvor prosjektet ble gjennomført. Den har to avdelinger og det er totalt 28 barn, hvor nærmest 80% av dem er minoritetsspråklige. Maurtua barnehage er større enn Eventyrskogen og er plassert lengre vekk fra byens sentrum. Det er fire avdelinger i denne barnehagen, og totalt 52 barn hvor kun 6% av barna er minoritetsspråklige.

4.1.1 Forståelse av mangfold: Ressurs- og problem-orientert holdning

Ped.led_Eventyr påpeker at det er viktig å være positiv, se ressursene i barna og være engasjert, hun synes det er spennende å jobbe med barn fra ulike kulturer «Det er kjemperessursrikt med barn fra andre kulturer. [...] Vi har også mer enn nok voksne som jobber her i barnehagen. Så tenker jeg at, barnehager som gjerne er ikke vant med å ha så mange minoritetsspråklige barn, sikkert ser på det som et problem, de vil nok hatt mest mulig voksne, og kanskje mer ressurser. For oss er det så vanlig, og jeg ser bare positivt på det, jeg kan ikke se en negativ ting! Jeg synes det er dødsspennende å jobbe i en sånn barnehage. Jeg lærer noe nytt hele tiden selv, om meg selv og om flere kulturer» (Ped.led_Eventyr).

Ped.led_Maurtua skulle helst ønske å ha mer tverrfaglig erfarings utveksling i barnehagen. Hun skulle også ønske flerspråklig-assistent i barnehagen, spesielt ved oppstart. Ped.led_Maurtua sier også at det er ønskelig med «... eget møte for foreldre og barn om det å gå i norsk barnehage og om det å være en del av det norske samfunnet, med tolk til stedet, flere møter ved flere språk» (Ped.led_Maurtua).

4.2 Kvalitet og kompetanse

4.2.1 Styreren og den pedagogiske lederen sin rolle i personalets

kompetanseutvikling

Eventyrskogen barnehage mottar midler for høy andel minoritetsspråklige barn, altså over 70% som utgjør 600 000 kroner i året. I tillegg mottar barnehagen midler på nyankommet flyktningbarn som i fjor (2019) utgjorde 300 000 kroner. De midlene skal brukes i arbeidet med minoritetsspråklige barn for å øke kvaliteten. Maurtua barnehagen mottar ingen støtte eller ressurser som er direkte dedikert til arbeidet med minoritetsspråklige barn. Begge barnehagene er kommunale.

I Eventyrskogen barnehage brukte Styrer_Eventyr midler de mottok til blant annet å ansette en pedagog i 100% stilling og en assistent i 50% stilling, hun satset stort på å øke bemanningen og voksenressurser i barnehagen. Det gjør ifølge henne mye for barnegruppen. Det er flere voksne som er til stedet som rollemodeller i forhold til språket og barnehagepersonalet får større handlingsrom grunnet god bemanning. Ped.led_Eventyr uttrykker at hun er fornøyd med støtten barnehagen får, og at takket være den har hun en ekstra pedagog på avdelingen som er til stor hjelp for henne.

Til tross for at Maurtua barnehagen ikke mottar midler for arbeidet med minoritetsspråklige barn, forteller Ped.led_Maurtua at det tidligere har vært en flerspråkligassistent i barnehagen. De har også hatt en migrasjonspedagog på besøk i barnehagen som fikk se hvordan barnehagen jobber og kom med innspill til hvilke tiltak som kan brukes i arbeidet med minoritetsspråklige barna. «Nå har vi opplæring i «Språkpermen». Vi kan også bestille tolk til samtaler med foreldrene hvis det skulle være nødvendig» (Ped.led_Maurtua).

Når Styrer_Eventyr spurt om hvordan hun sørger for å heve personalets kompetanse i arbeidet med minoritetsspråklige barn, svarer hun «Vi har tidligere fulgt en kurs rekke som Bergen kommune hadde i forhold til minoritetsspråklige barn. Vi har også i oktober 2019 deltatt på ulike kurs i Oslo i regi av NAFO» (Styrer_Eventyr), NAFO står for Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring. Videre forteller hun at et av kursene het *Fra musikk til språk*, «... musikk til språk er

veldig viktig for de to språklige barna. Det er også det vi har høy satsing på i vår barnehage, musikken. Fordi at vi vet at musikken er med å fremme språklæringen» (Styrer_Eventyr). Styrer_Eventyr oppfordrer barnehages personalet til å bruke NAFO nettsider, som ifølge henne er fulle av gode tips og ideer for ulike aktiviteter man kan gjennomføre med minoritetsspråklige barn. «Vi kjøper også faglitteratur hvis det er aktuelt, hvis vi finner noe som er i gaten vår, vi har masse bøker inn på pauserommet som personalet har tilgang til» (Styrer_Eventyr).

Styrer_Maurtua sier at de har både intern og ekstern kompetanseutvikling rundt dette temaet hvert år. Han påstår at det gir gode resultater og trygghet i arbeidet og møte med minoritetsspråklige barna.

Ped.led_Maurtua gjør teamet sitt bevisst på at «Det er viktig å bekrefte det barna sier, kanskje etterspør foreldrene om ord og uttrykk på barnas morsmål. Det er også viktig å vise barnet at du vil forså hva det sier og da kan man snakke med foreldrene om det vi hører i løpet av dagen i barnehagen, spør hva det barnet prøvde å kommunisere til oss betyr. Det er også viktig å observere hvordan barna gjør seg forstått, verbalt og nonverbalt.» (Ped.led_Maurtua).

For å berike personalets kunnskap om de ulike kulturene minoritetsbarna i Eventyrskogen barnehage kommer fra, har barnehagen blant annet hatt besøk fra to somaliske menn som kom for å snakke om den somaliske kulturen. Personalet blir oppfordret til å vise interesse, lese om andre kulturer og ha god dialog med foreldrene. Ped.led_Eventyr har flere års erfaring fra når hun jobbet på asylmottaket, før hun begynte i jobb som barnehagelærer. Hun forteller at «...man må jo snakke veldig tydelig, og bruke språket, snakke med armer og ben, det blir veldig mye kroppsspråk» (Ped.led_Eventyr).

Spes.ped. uttrykker at barnehager som jobber med minoritetsspråklige barn burde ha grunnleggende kompetanse om inkludering og relasjonsbygging, og kulturelle likheter og ulikheter. «I tillegg så tenker jeg at alle barnehager bør ha grunnleggende kompetanse i språk og begrepsutvikling, og i ASK» (Spes.ped.), ASK står for Alternativ og supplerende kommunikasjon i barnehagen. «Jeg tenker og selvfølgelig at barnehagene må ha fokus på de stille ungene som trekker seg fra samspillet, det er kjempeviktig» (Spes.ped.).

4.2.2 Arbeidsmetoder i arbeidet med minoritetsspråklige barn

Eventyrskogen barnehage som tidligere nevnt, bruker mye musikkaktiviteter i arbeidet med minoritetsspråklige barn. De pleier å ha musikkamling med alle avdelinger engang i uken, hvor de synger sanger på ulike språk. Det er også en ny metode de har begynt med dette året, de bruker nemlig digitale verktøy under samlingsstunder. De bruker ulike NRK Super materialer til temaarbeidet som foregår i barnehagen. Ped.led_Eventyr forteller at hun merket at på denne måten klarer de å nå frem til større gruppe barn enn når det er ett av barnehagepersonalet som sitter foran dem og snakker, «Det er god metode å bruke, at de får det visuelt isteden for bare få høre, for da er det som sagt litt vanskelig å nå alle, kanskje spesielt de som ikke snakke og forstår så godt norsk» (Ped.led_Eventyr). Ped.led_Eventyr forteller også at det er veldig viktig for henne at hele barnegruppen er inkludert i aktivitetene, og at da kan alle lære fra og med hverandre.

Ped.led_Maurtua fortelle at de bruker «Språkpermen», som er et kartleggingsverktøy av språkutvikling hos barn i barnehagealder. Verktøyet brukes i sammenheng med metoden «Lær meg norsk før skolestart!». Det kartlegges ulike områder som: språkfunksjoner, samtale, lesestund, barnets fortellinger, lesing, skriving og morsmål. Personalet skal observere og notere i skjemaet på bakgrunn av veiledning i verktøyet. De bruker også dagtavler med ord og bilder som barna til enhver tid har tilgang til. «Vi setter også ord på alt vi gjør, viser og tar barnet med på forskjellige aktiviteter som bord dekking eller varmlunsj laging.» (Ped.led_Maurtua). Hun forteller at disse metodene kan bli brukt av alle fra pedagoger til assistenter.

4.3 Spesialpedagogisk hjelp

Under intervjuet forteller Spes.ped. «Roller min som spesialpedagog det er å gi spesialpedagogisk hjelp, til barn som har fått enkelt vedtak etter barnehagelovens §19a. Det er ikke nødvendigvis meg som gir hjelp, men jeg skal sikre at hjelpen blir gitt i tråd med det enkelte vedtaket. I enkelte vedtak så er det spesifisert om omfang av hjelp, altså hvor mange timer med, organisering, kompetanse, osv., som er tildelt» (Spes.ped.). Spesialpedagogisk hjelp gis ofte gjennom samarbeid mellom en spesialpedagog og en utfører, altså den som ble valgt til å utføre den spesialpedagogiske hjelpen. Utføreren trenger ikke å ha spesialpedagogisk utdanning, men det kreves at den personen er en pedagog. Spesialpedagogen sin oppgave er å sikre kompetanse

og kvalitet i den spesialpedagogiske hjelpen som er gitt til barnet. «Inkludert i hjelpen er opplegg og veiledning, modellveiledning til utfører av spesialpedagogisk hjelp og til barnehagepersonalet, og foreldrerådgivning. Også holder vi litt opplæring i form av kurs, men det er ikke til foreldrene, det er for barnehagepersonalet» (Spes.ped.). Kurs tilbys i tilfeller hvor spesialpedagogen legger merke til manglende kompetanse eller på etterspørsel.

Barnehagen kan søke spesialpedagogisk hjelp ved å melde et skriftlig behov til PPS sammen med foreldrene. Der skal det fremgå hvorvidt det ønskes veiledning eller sakkyndigvurdering. I tilfeller hvor barnet får sakkyndigvurdering, vil den inneholde spesifisert behov, hovedmål med hjelpen og realistiske mål for utvikling, anbefalte tiltak og tilråding om omfang organisering og kompetanse.

4.3.1 Spesialpedagogisk hjelp for minoritetsspråklige barn

Spes.ped. forteller at: «Det er noen hos oss som har på en måte spesialområdet sitt i forhold til arbeidet med minoritetsspråklige, men samtidig så er jo egentlig barn med minoritetsbakgrunn like forskjellig som alle andre barn. Så da er det egentlig ingen som er meldt inn fordi de er minoritetsspråklige, altså de har en type vanske samtidig som de har den utfordringen og styrken i det som ligger i å være minoritetsspråklig. Så de kan jo ha forsinket språk, men for å få spesialpedagogisk hjelp så må det jo være forsinkelse utover det som en må forvente når barnet har flere språk» (Spes.ped.).

Det som oftest bekymrer barnehagen, når de melder behov for spesialpedagogisk hjelp til PPS er «Det som er lettest å fange opp er jo hvis det er utagerende atferd hos barna f.eks. Så barnehagen reagerer vel oftest på utagerende atferd, eller hvis det er veldig utydelig språk og det er vanskelig å forstå barnet, det er som oftest det» (Spes.ped.).

4.3.2 Samarbeidet mellom PPS og barnehage

På spørsmålet om hvordan Eventyrskogen barnehage samarbeider med instanser som PPS, svarer Styre_Eventyr at de har ikke hatt noe særlig samarbeid med dem, men tidligere har de hatt samarbeid med migrasjonspedagoger i Bergen kommune, migrasjonspedagoger kan også være en del av Lavterskeltilbudet. Hvis det likevel er et barn som trenger hjelp og det ikke er språket

som er problemet sier Styre Eventyr at «Vi har jo Lavterskel og vi bruker det, også har vi en kontaktperson i PPS som vi kan ringe, en psykolog» (Styre Eventyr). Lavterskeltilbudet innebærer at barnehager får rask og relevant hjelp fra PPS til spørsmål relatert barns utvikling. Målet med Lavterskel er å øke kompetansen til barnehagepersonalet gjennom veiledning. Barnehagen må søke om dette tilbudet, søknaden er anonymt så barnet nevnes ikke og det trengs heller ikke samtykke fra foreldrene. Når Lavterskel kommer til barnehagen, pleier de å observere barnegruppen i ulike situasjoner, og da er det også lett for observatøren å tenke seg frem til hvilket barn barnehagen er bekymret for. Etter en slik observasjon er avsluttet har pedagogisk leder møter med representanten fra Lavterskelen. Under det møte blir det formidlet hva som ble observert og hvordan barnehagen kan jobbe videre med gruppen slik at alle blir inkludert.

Ped.led_Maurtua forteller at PPS kommer til barnehagen 2 ganger i året, det bekrefter Styre_Maurtua også. Under slik møte diskuterer de ulike utfordringer barnehagen strever med, og de ser etter ulike løsninger for å komme videre. TUT som står for Tverrfaglig Utviklings Team, kommer to ganger i halvåret. Det er da barnehage, helsestasjon, barnevern, fysioterapeut osv. som møtes, sammen tar de opp ulike relevante temaer som kan hjelpe i videre arbeid med barn. TIT som står for Tidlig Innsats Team, arrangerer språkkurser for barnehager som Maurtua barnehage deltar på ved anledning. Styre_Maurtua tilføyer at de har alltid et tett og nært forhold til PPS.

Fra Spes.ped. perspektiv ser samarbeidet med barnehagen slik ut: «Stort sett så opplever jeg et veldig godt samarbeid med hele personalet. Jeg jobber tettest med den utføreren som er ansatt hos oss, men som har arbeidsstedet i barnehagen. Ofte så har jeg også et tett samarbeid med pedagogisk leder, jeg prøver å ha det uansett» (Spes.ped.). Hennes oppfatning er at «Jo mer vi involverer personale, og de ser at vi anerkjenner deres bidrag i barnets utvikling, så føler jeg på at de deltar mye mer og gjennomfører mye mer av tiltakene. Det tenker jeg er kjempeviktig, fordi si barnet har 10 timer i uken med spesialpedagogisk hjelp, men så er barnet gjerne 40 timer i barnehagen, det er kjempeviktig å inkludere personalet på avdelingen i tiltakene. Veldig ofte når personalet ikke blir inkludert skapes det et slags barriere for dem og de tenker: "dette er ikke mitt bord, det er noe dere holder på med og det skal ikke jeg involvere meg i". Det er barnehagepersonalet som gjør den største jobben egentlig, så det er kjempeviktig å involvere dem» (Spes.ped.). Når Spes.ped. skal utarbeide individuelle mål og tiltak, skriver hun første

utkastet selv, men pleier alltid å gå gjennom det med den pedagogiske lederen på avdelingen, «De spesialpedagogiske tiltak skal være i tråd med sakkyndig vurdering, men pedagogiske lederen kan være med på å korrigere hva som kommer til å fungere best på avdelingen, jeg tenker at det er viktig at den pedagogiske lederen for eierskap til tiltakene for da blir jo mye mer av tiltakene gjennomført. Derfor tenker jeg at det er kjempeviktig å involvere barnehagepersonalet.» (Spes.ped.).

5.0 Drøfting

I drøftingsdelen av oppgaven skal jeg ta for meg problemstillingen min «*Hvordan arbeider barnehager for å ivareta minoritetsspråklige barns krav på likeverdig barnehagetilbud?*» gjennom å diskutere og sammenligne teori og innsamlet data. Jeg vil dele dette inn i fire forskningsspørsmål som tar for seg hvert sitt aspekt av dette arbeidet. Avslutningsvis vil jeg oppsummere hvert av forskningsspørsmålene, og utlede deres relevans til hovedproblemstillingen.

5.1 Hvordan forstås det kulturelle mangfoldet av pedagogiske ledere, styrere og spesialpedagoger?

5.1.1 Kulturelt mangfold

Det finnes flerkulturelt mangfold i både Eventyrskogen og Maurtua barnehagene, men det er utvilsomt at Eventyrskogen har det største kulturelle mangfoldet av de to (med 80% minoritetsbarn). Etter å ha analysert innsamlet data fra intervjuene, ble det tydelig for meg at det er også denne barnehagen som har mest erfaring i arbeidet med minoritetsspråklige barn. Flerkulturelt mangfold er en naturlig del av barnehagens hverdag, personalet aksepterer barna for dem de er, og tilrettelegging for minoritetsspråklige barna blir organisert slik at det blir en naturlig del av hverdagen. Dette samsvarer med det Gjervan (Andersen, et al., 2012) beskriver som kjennetegn på flerkulturell barnehage.

Imidlertid har jeg fått inntrykk av at Maurtua barnehagen ikke har samme forutsetninger, i form av allerede eksisterende kompetanse blant personalet og kunnskaper rundt barnehagens behov blant ledelsen, i arbeidet med minoritetsspråklige barn, som Eventyrskogen. Det er kun 6% av barna i Maurtua som er minoritetsspråklige, og dette kan være noe av grunnen til at barnehagen har mindre fokus og/eller erfaring på dette området. Dette kan også til en viss grad attribueres til den enorme forskjellen i offentlige midler barnehagene mottar fra staten for å sikre minoritetsbarns rettigheter. Dette inntrykket begrunnes ytterligere i avsnittet om *ressurs- og problem-orientert holdning*.

5.1.2 Ressurs- og problem-orientert holdning

Andersen, et al. (2012) skiller mellom ressursorientert og problemorientert holdning til flerkulturelt mangfold i barnehagen. Ressursorientert holdning er når personalet ser positivt på flerkulturelt mangfold i barnehagen og gjør det til en naturlig del av barnehages virksomhet. Problemorientert holdning er når personalet ser på flerkulturelle mangfoldet som noe uvanlig og avvikende fra det de er godt kjent med. En slik holdning kan skyldes manglende kompetanse og/eller at minoriteten er ikke inkludert i barnehagens mål. Problemorientert holdning kan ha store konsekvenser for minoritetsspråklige barns utvikling og generell trivsel i barnehagen.

Min tolkning av data indikerer at personalet i Eventyrskogen barnehage har ressursorientert holdning til det flerkulturelle mangfoldet i barnehagen deres. Ped.led_Eventyr anser det som ressursrikt å ha barn fra ulike kulturer i barnehagen, og kulturelt og språklig mangfold er godt integrert del av barnehagens pedagogikk. Arbeidet med minoritetsspråklige barn i denne barnehagen er godt organisert og antallet av personale er ansett som tilstrekkelig i forhold til barnehagens behov. Denne barnehagen anser det å være i et flerkulturelt miljø som en ressurs for alle barn og voksne, som ifølge Andersen, et al. (2012) er en av de sentrale indikasjonene på ressursorientert holdning.

Som jeg har nevnt i avsnittet over, fikk jeg inntrykket av at Maurtua barnehagen ikke har samme forutsetninger i arbeidet med minoritetsspråklige barn som Eventyrskogen. Andelen av minoritetsbarn i denne barnehagen er liten, og det kan virke som personalet mangler ressurser og fordypende kompetanse på dette området. Under intervjuet utalte Ped.led_Maurtua at hun skulle ønske å ha mer tverrfaglig erfaringsutveksling og en flerspråklig assistent, særlig når nye minoritetsbarn begynner i barnehagen. Ped.led_Maurtua uttrykte også at det hadde være ønskelig å ha møter med minoritetsspråklige barn og deres foreldre, hvor det skulle forklares hva det å gå i en norsk barnehage og å være en del av det norske samfunnet innebærer. Dette kan tyde på at personalet i Maurtua i liten grad er opptatt av å bruke det kulturelle mangfoldet som ressurs. Det kan virke som de helst vil nøytralisere mangfoldet ved å assimilere, heller enn å integrere minoritetsbarna og deres foreldre.

Maurtua barnehage virker å være opptatt av å homogenisere foreldrenes holdning til sin rolle i den norske barnehagen og det norske samfunnet. Dette er nok en uforutsett konsekvens av at de ønsket å gi foreldrene forståelse for institusjonen og dermed øke deres mulighet for medvirkning. Samtidig innebærer det en risiko for at det kulturelle mangfoldet som befinner seg i barnehagens nærmiljø blir usynliggjort. Jeg har fått inntrykk av at de ikke ser på det norske samfunnet som flerkulturelt, men som et homogent mønster som alle må tilpasse seg. På andre siden kan for mye fokus på barna som representanter av foreldrenes kultur føre til utenforskap, altså en mangel av tilknytning til samfunnet rundt.

Det betyr imidlertid ikke at Maurtua barnehage har en problemorientert holdning til flerkulturelt mangfold. Maurtua har begrenset erfaring på dette feltet grunnet en liten andel minoritetsbarn og det er derfor tenkelig at hovedfokuset er rettet mot majoriteten i denne barnehagen.

5.2 Hvordan oppfatter styreren og den pedagogiske lederen arbeidet rettet mot kvalitet og kompetanseutvikling hos personalet med tanke på likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn?

5.2.1 Kvalitet og kompetanse i barnehagen

Begrepene kvalitet og kompetanse er to sammenhengende begreper. Det er tilnærmet umulig å oppnå en barnehage av høy kvalitet uten at personalet har de nødvendige kompetansene. Ifølge Rammeplanen (2017) har barnehageeieren et juridisk ansvar for kvaliteten på barnehagetilbudet. Det innebærer at barnehageeieren må sørge for å ansette kompetent og reflektert personell for å skape en barnehage av god kvalitet. I Rammeplanen (2017) fremgår det også at barnehagen er en lærende organisasjon. Det innebærer at den skal være i kontinuerlig endring og utvikling. Styrer og pedagogisk leder har en vesentlig rolle for kompetanseutvikling blant de ansatte (Kunnskapsdepartementet, 2013).

I den teoretiske utledningen av oppgaven framgår det at det, i arbeidet med minoritetsspråklige barn, er særlig behov for økt kompetanse innenfor flerkulturell pedagogikk blant barnehagepersonalet (Andersen, et al., 2012). Dette underbygges ytterligere i intervjuet med Spes.ped. som basert på sin kombinerte kunnskap og erfaring påpeker behovet for grunnleggende kompetanse innen inkludering, relasjonsbygging, kulturelle (u)likheter og i tillegg en grunnleggende kompetanse innen språk, begrepsutvikling og ASK. Her er det mulig å se en rød tråd som knytter sammen teoretisk litteratur og spesialpedagogens kompetanse og erfaring fra praksis. Både spesialpedagogen og litteraturen påpeker at kompetanse som omfatter kulturell forståelse av både egne og andres kulturer, kompetanse innen språk og barns språk/begrepsutvikling, inkluderingsorientert og antirasistisk arbeid, er områder barnehagepersonalet burde fokusere sin kompetanseutvikling rundt.

5.2.2 Styreren og den pedagogiske lederen sin rolle i personalets kompetanseutvikling

Styreren og den pedagogiske lederen har generelt ansvar for kompetanseutvikling, de skal sikre at barnehagepersonalet har den nødvendige kompetansen for å oppnå målsetningene til barnehagen (Gotvassli, 2012). Ved å bruke strategisk kompetanseutvikling, kan styreren eller den pedagogiske lederen identifisere områder hvor det er et behov for ytterligere kompetanse blant personalet, og tilrettelegge for at dette behovet dekkes. Kompetansen kan blant annet heves ved å rekruttere nytt personell, bruke konkrete opplærings- og utviklings- tiltak, delta på eksterne eller interne kurs (Gotvassli, 2012).

Innsamlet data viser at styrerne i Eventyrskogen og Maurtua barnehagene er bevisste på viktigheten av personalets kompetanse i arbeidet med minoritetsspråklig barn. Jeg antar at de, gjennom å benytte den strategiske kompetanseutviklingsmetoden, identifiserte at arbeidet med minoritetsspråklige barn er et område deres personalet kan dra nytte av å ha mer kompetanse på. Begge barnehagene benytter seg av ulike interne og eksterne kursrekker, og Eventyrskogen har blant annet ansatt ekstra personell, som har kompetanse i arbeidet med minoritetsspråklige barn. Styrer_Eventyr kunne iverksette denne løsningen takket være midlene barnehagen mottar fra statlige instanser.

Eventyrskogen barnehage fikk i 2019 rundt 900'000kr i støtte fra staten for høy andel av minoritetsspråklige barn. Midlene ble brukt til å ansette en pedagog og en assistent. Det å øke bemanningen med en ekstra pedagog, kan være til stor fordel for barnegruppen. De voksne i barnehagen skal framtre som rollemodeller og være støttende stillas for barna. Med en ekstra pedagog i barnehagen er det større sjanse for at alle barna blir sett og får den hjelpen de behøver. I tillegg har Styret_Eventyr kjøpt inn relevant faglitteratur og pedagogisk materiale, som barnehagepersonalet kan benytte seg av i arbeidet med minoritetsspråklige barn. Måten Eventyrskogen barnehagen velger å bruke midlene på, samsvarer i stor grad med det som ifølge Vågen (2018) er språkstimulerende tiltak for å bedre barns språkforståelse.

I motsetning til Eventyrskogen, mottar ikke Maurtua barnehagen noe statlig tilskudd dedikert til disse formålene. Det er verd å påpeke at alle barnehager har mulighet til å søke om tilskudd for tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Denne ordningen medfører at alle minoritetsspråklige barn, uavhengig av deres ferdighetsnivå på morsmålet og norsk, utløser tilskuddet som barnehagen kan bruke for å bedre barnehagetilbudet for dem (Vågen, 2018). Det fremgår ikke gjennom den innsamlede dataen hvorvidt fraværet av offentlig støtte til Maurtua barnehage skyldes avslag fra statlige instanser eller manglende søknad om midler, det er også uvisst hvorvidt ledelsen i Maurtua er klar over muligheten til å søke etter offentlig støtte til dette formålet.

En del av kompetanseutviklingen i Maurtua barnehage er møter med PPS, som finner sted to ganger i året. Under disse møtene diskuteres det ulike utfordringer barnehagen har, og det samarbeides for å finne løsninger. For å sørge for at barnehagen har de nødvendige kompetansene med hensyn til barns utvikling, kommer TUT til barnehagen fire ganger i året for å holde foredrag om ulike temaer som kan være nyttig for barnehagepersonalet i videre arbeid med barn med særskilte behov. Intensjonen med slike møter er å heve personalets kompetanse, og det trenger ikke være barn med særskilte behov i barnehagen for å motta denne hjelpen.

Utover det administrative arbeidet nevnt over, foregår det meste av det pedagogiske arbeidet i et team. Teamet ledes av en pedagogisk leder og det er hennes/hans ansvar å sikre at teamet består av lærende teammedlemmer. I og med at barnehagen er en lærende organisasjon, innebærer det at læring foregår i felleskap, teammedlemmene lærer med og fra hverandre. Denne læringen kan

styrkes gjennom dokumentasjon, veiledning og refleksjon over egne handlinger og praksis (Aasen, 2018). Ped.led_Eventyr og Ped.led_Maurtua, har ulike måter å jobbe på med kompetanseutvikling blant personalgruppen.

I Eventyrskogen sørger Ped.led_Eventyr for at personalet lærer både individuelt og i felleskap. Det blir også arrangert møter med representanter fra andre kulturer hvor personalet for mulighet til å lære om dem, og dermed tilegne seg kunnskap som kan videreformidles til barn og/eller kollegene.

I Maurtua velger Ped.led_Maurtua å gjøre teamet sitt bevisst på viktigheten av å bekrefte og vise forståelse for det minoritetsspråklige barna prøver å formidle, hun oppfordrer også til å etterspørre foreldrene etter ord og uttrykk på deres morsmål, som kan gjøre kommunikasjonen med barna enklere.

Det kan tenkes at utviklingen i arbeidet med minoritetsspråklige barn er satt i et større fokus i Eventyrskogen enn i Maurtua barnehage. Dette kan tenkes å være et resultat av at antall barn med minoritetsbakgrunn i denne barnehagen overstiger antall norske barn. Likevel er det viktig at begge barnehagene jobber jevnt med kompetanseutvikling på dette feltet. Til tross for ulike behov, er barnehagene pålagt å sørge for at barna får kjennskap til, og lærer om ulike kulturer. Slik det står i Rammeplanen (2017) skal barnehagen fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt.

5.3 Hvilke metoder påpekes av barnehagepersonalet som nyttige i arbeidet med minoritetsspråklige barn?

Det finnes ikke ett fasitsvar på hvilke metoder som er best å bruke i arbeidet med minoritetsspråklige barn for å bedre kvaliteten av deres barnehagetilbud. Likevel er det viktigste barnehagepersonalet kan gjøre i dette arbeidet å oppmuntre og hjelpe til, slik at minoritetsspråklige barn er språklig aktive, og samtidig hjelpe dem til å erfare situasjoner som kommer til å bygge deres begrepsforståelse og ordforråd på norsk. Samtidig skal personalet også støtte barnet i å bruke morsmålet sitt (Vågen, 2018).

Innsamlet data viser at Eventyrskogen og Maurtua barnehagene, har ulike fremgangsmetoder i arbeidet med minoritetsspråklige barn.

Eventyrskogen har høy satsing på musikk. Minst en gang i uken har de musikksamlingsstund for alle avdelinger, hvor de synger sanger på ulike språk i tillegg til de norske sangene. Som oftest er det sangene på morsmålet til barna som går i barnehagen. På denne måten fremmer barnehagen det flerkulturelle mangfoldet og legger til rette for et godt flerkulturelt miljø (Vågen, 2018). I en barnehage med høy andel minoritetsspråklige barn er det viktig å huske at mange av dem er født og oppvokst i Norge. Dette kan føre til at de ikke identifiserer seg med det landet foreldrene deres er født i, og da er det viktig å ikke sette dem i sentrum for en kultur (Bergen kommune, 2015). Eventyrskogen bruker også digitale verktøy under samlingsstunder. Det åpner for at barna kan bruke flere sanser under språklæringen og være mer deltakende.

Maurtua barnehagen bruker «Språkpermen» sammen med metoden «Lær meg norsk før skolestart!». Det brukes også dagtavler med ord og bilder som barn til enhver tid har tilgang til. Innsamlet data viser at Maurtua barnehage hovedsakelig benytter kartleggingsverktøy i arbeidet med minoritetsspråklige barn, og det kan virke som de iverksetter færre andre tiltak i dette arbeidet. Dette kan skyldes det lave antallet minoritetsspråklige barn i denne barnehagen, og/eller at barnehagen ikke har behov for flere tiltak. Likevel er det viktig å huske at alle barn som vokser opp i Norge i dag, må få kjennskap til det flerkulturelle samfunnet vi lever i. Barna skal gjøres bevisst på at i Norge lever det et mangfold av mennesker, hvor mange er oppvokst et annet sted enn Norge. Ved å engasjere barna rundt det kulturelle mangfoldet vi har, kan vi forebygge rasisme (Bergen kommune, 2015).

5.4 Hvordan oppleves samarbeid mellom barnehagen og PPS når det å ivareta minoritetsspråklige barns behov står på spill?

5.4.1 Spesialpedagogisk hjelp for minoritetsspråklige barn

Ifølge §19 i barnehageloven har alle barn under opplæringsalder rett til spesialpedagogisk hjelp, dersom de har særlige behov for dette. Barnehagen i samarbeid med foreldrene til barnet må

sende inn et skriftlig behov til PPS for å få tildelt spesialpedagogisk hjelp. I en slik melding skal det fremgå hvorvidt de ønsker veiledning eller sakkyndigvurdering av barns behov.

Spesialpedagogens oppgave er å utarbeide en skreddersydd plan for pedagogisk arbeid med de individuelle barna som har behov for det. Spesialpedagogen skal også sikre kompetanse og kvalitet i den spesialpedagogiske hjelpen som er gitt til barnet.

Minoritetsspråklige barn kan, på lik linje med norske barn, ha behov for spesialpedagogisk hjelp. Det som oftest bekymrer barnehagepersonalet i tilfeller hvor de søker om hjelp til PPS er ifølge Spes.ped. utagerende atferd, veldig utydelig språk og/eller lærevansker. Presentert teori og forskning viser at slike vansker kan ha sammenheng med språkbarrierer, manglende erfaringer i forhold til de aktuelle utfordringene barnet utsettes for, at opplæring ikke er tilpasset det enkelte barnets behov, eller det kan foreligge mer alvorlige kognitive prosesseringsproblemer (Egeberg, 2007).

I mange tilfeller tyder undersøkelser av sakkyndige vurderinger av minoritetsspråklige barn på at utredninger av denne gruppen, bærer preg av manglende kunnskap om barnets individuelle forutsetninger, som igjen fører til feilaktige konklusjoner. Det går frem at i mange tilfeller at barn som ifølge barnehagen eller utredende instanser har lærevansker, først og fremst sliter med å forholde seg til norsk språk og/eller forventninger som stilles til dem (Egeberg, 2007). Ifølge Spes.ped. er det ikke uvanlig at minoritetsspråklige barn har forsinket språk, men for at det skal være nødvendig med spesialpedagogisk hjelp må den forsinkelsen være utover det som en må forvente når barnet kan flere språk.

Barnehagen vil at alle barn skal være deltakende og blir fort bekymret hvis noen barn ikke deltar og uttrykker seg på lik linje med de andre. Derfor søker de om spesialpedagogisk hjelp hvor det i noen tilfeller ikke nødvendigvis finnes et behov for den. Det er blant annet derfor meget viktig å jobbe med kompetanseutvikling i barnehagene. Personalet burde tilegne seg kunnskap om hva som er viktig å se etter i barns oppførsel og utvikling før man melder inn til PPS.

5.4.2 Samarbeidet mellom PPS og barnehage

Slik det ble presentert i teorien, sier Nilsen (2012) at et godt samarbeid mellom barnehagen, foreldrene, barnet og PPS er viktig for at barnet skal få det optimale barnehagetilbudet. I slike samarbeid skal deltakerne utveksle tanker, ideer og meninger for å kunne handle mot felles mål. Det er essensielt at dette arbeidet er velfungerende for at barnet får den hjelpen det trenger.

Det er ingen av de intervjuede barnehagene som har barn med behov for spesialpedagogisk hjelp per dags dato. I tilfeller hvor det er behov for slik hjelp, pleier Eventyrskogen barnehage i størst grad å benytte seg av Lavterskeltilbudet, gjennom den får de rask og relevant hjelp fra PPS til spørsmål relatert barns utvikling. Spesialpedagogene som kommer til barnehagen gjennom Lavterskeltilbudet observerer barna i samspill med andre barn og etter at observasjonen er avsluttet holdes et møte med den pedagogiske lederen. Da får den pedagogiske lederen veiledning til videre arbeid med barnet.

Spes.ped. sine erfaringer viser at det er av stor betydning å involvere barnehagepersonalet i det spesialpedagogiske arbeidet. Det er viktig at personalet får tilknytning og forståelse til det arbeidet som blir utført slik at de selv kan bidra. Vanligvis får barnet tildelt et begrenset antall timer med en pedagog som utfører den spesialpedagogiske hjelpen, mens det er personalet som tilbringer hele dagene med barnet i barnehagen. Det er barnehagepersonalet som gjør den største jobben i barnehagehverdagen. Når det er barn på avdelingen deres som mottar spesialpedagogisk hjelp, er det viktig at personalet har kjennskap til tiltakene og føler en form for eierskap til prosjektet. På denne måten blir behovene til barna dekket gjennom hele barnehage oppholdet.

5.5 Hvordan arbeider barnehager for å ivareta minoritetsspråklige barns krav for likeverdig barnehagetilbud?

Gjennom tolkning av innsamlet data, kan de intervjuede barnehagene sies å ha ulike syn på verdien av kulturell mangfoldighet. Dette kan være relatert til den betydelige forskjellen av antallet minoritetsbarn relativt til norske barn. Eventyrskogen har langt høyere andel minoritetsbarn, og det virker som om de benytter kulturell mangfoldighet som ressurs i større

grad enn Maurtua. Drøftingen viser at en ressursorientert holdning til det kulturelle mangfoldet er av stor betydning for å oppnå et likeverdig barnehagetilbud for minoritetsspråklige barn.

Barnehageledelsen bruker strategisk kompetanseutvikling og ulike arbeidsmetoder for å bedre kvaliteten av barnehagetilbudet for minoritetsspråklige barn. I Eventyrskogen ble det ansatt ekstra personell, de har benyttet seg av kurs for de ansatte, kjøpt inn relevant faglitteratur, tatt i bruk digitale verktøy og satt fokus på flerkulturell sang og musikk. De har kunnet oppnå et så veltilpasset flerkulturelt tilbud takket være midler de mottar, fra staten. I Maurtua barnehage finnes det betydelig færre minoritetsbarn, noe som til en viss grad reflekteres i deres fokus på tilrettelegging for disse. I Maurtua benytter de seg hovedsakelig av «Språkpermen» og dagtavler med ord på norsk og barns morsmål. De har også, et godt samarbeid med PPS og kompetansekursing for de ansatte.

Spesialpedagogisk hjelp spiller også en sentral rolle i arbeidet for minoritetsspråklige barns rett til likeverdig barnehagetilbud. Noen barn vil av individuelle årsaker ikke kunne oppleve det tilbudet på de samme premissene som andre barn, og det er disse spesialpedagogene har som oppgave å tilrettelegge for. Dermed kan det sies at arbeidet som gjøres internt i barnehagene fokuserer på tilrettelagt tilbud for minoritetsbarn som en gruppe, mens PPS trer inn for å sikre at de barna som behøver individuell oppfølging, får denne. Viktigheten av arbeidet gjort av PPS ligger med andre ord i at alle barn har rett til likeverdig barnehagetilbud, og det er derfor essensielt at vi ikke godtar at ett eneste barn ikke får det.

6.0 Avslutning

Gjennom dette forskningsprosjektet har jeg forsøkt å besvare problemstillingen «*Hvordan arbeider barnehager for å ivareta minoritetsspråklige barns krav for likeverdig barnehagetilbud?*». Det viser seg at det kan være store forskjeller i hvordan barnehager arbeider mot dette målet. De to intervjuede barnehagene har ulike tilnærminger til multikulturalisme og prioriteringer av arbeidet mot målet. Innsamlet data antyder at barnehager med høyere andel av minoritetsbarn har en mer ressursorientert tilnærming til dem og i større grad prioriterer kompetanseutvikling relevant til dette. Det kan tenkes at en høyere andel minoritetsspråklige barn fører til økt bevissthet og aksept av deres rettigheter hos barnehageledelsen. Bedre kunnskapsgrunnlag hos ledelsen fører videre til økt fokus på relevant kompetanse- og kvalitetsutvikling hos personalet, som igjen bedrer kvaliteten av barnehagetilbudet for minoritetsbarna.

Slik jeg tolker innsamlet data finnes det et behov for mer kompetanse innen arbeid med minoritetsbarn i norske barnehager. Dette kan, etter min mening, oppnås gjennom hovedsakelig to kanaler, økt fokus på relevant kompetanse under utdanning av fremtidige barnehagelærere og økt satsing på kompetanseutvikling av ferdigutdannede barnehageledere. Her står bevissthet over viktigheten av slik kompetanse blant de som beslutter hvilke områder som prioriteres, sentralt både i barnehagepraksis og barnehagelærerutdanning. Jeg mener at en god start for å oppnå dette vil være et økt fokus på dette området fra utdanningsdirektoratet i sin neste oppdatering av Rammeplanen, hvor jeg skulle ønske å se at relevant kompetanse ble satt i større fokus, et bedre spesifisert og konkret rammeverk for dette arbeidet og ikke minst et veldig klart signal om viktigheten av, eller et minstekrav til, personalets kulturkompetanse i alle barnehager, også de med lav minoritetsandel.

Inntrykket av at likeverdig tilbud for minoriteter ikke er et prioritert satsingsområde i barnehager med få minoritetsbarn, er for meg bekymringsverdig. Imidlertid er datasettet for denne undersøkelsen begrenset, og jeg anser en mer omfattende undersøkelse rundt denne sammenhengen å være et spennende tema for videre forskning. Gitt at denne sammenhengen kan påvises, vil det også for videre forskning være interessant å se på hvilken effekt dette har på,

minoritetsbarna i barnehager med lav minoritetsandel, men også hvordan dette påvirker majoritetsbarnas syn på kulturell mangfoldighet.

7.0 Litteraturliste

Aasen, W. (2018). *Teamledelse i barnehagen* (2. utg.) Bergen: Fagbokforlaget

Andersen, E., C., Bleka, M. & Gjervan, M. (2012). *Se mangfold – perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelens Forlag

Barnehageloven (2016). *Lov om barnehager*. (LOV-2005-06-17-64). Hentet fra:

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_6#%C2%A719g

Bergen kommune (2015). *Bergen språkstimuleringsprogram – en veileder for arbeid med språkmiljø og språkstimulering for ett- og flerspråklige barn i barnehagen*. Hentet fra:

<https://flipflashpages.uniflip.com/2/99654/347182/pub/document.pdf>

Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget

Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving*. (5. Utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk

Egeberg, E. (2007). *Minoritetsspråklige med særskilte behov*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag

Gjervan, M. (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Godvassli, K-Å. (2001). *Et kompetent barnehagepersonale, Om personal – og kompetanseutvikling i barnehagen*. Kristiansand: Høyskole Forlaget

Godvassli, K-Å. (2013). *Bok om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Kunnskapsdepartementet (2009). *Kvalitet i barnehagen* (Meld. St. 41 (2008–2009)). Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/?ch=1>

Kunnskapsdepartementet (2013). *Kompetanse for framtidens barnehage – Strategi for kompetanse og rekruttering (2014–2020)*. Hentet fra:

https://www.udir.no/globalassets/upload/barnehage/kompetanse_for_fremtidens_barnehage_2013.pdf

Lindseth A. & Norberg A (2004) A phenomenological hermeneutical method for researching lived experience. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 18(2), pp. 145–153.

Læringsmiljøsentret (2020, 26. februar). *Alle barn fortjener en god start på livet*. Hentet fra:

<https://laringsmiljosenteret.uis.no/barnehage/organisasjonsutvikling/siste-nytt-om-organisasjonsutvikling/alle-barn-fortjener-en-god-start-pa-livet-article138735-21351.html>

Nilsen, D., V. (2012). Samarbeid i barnehagen. Nilsen, D., V. (Red.), *Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen*. (s.3s–s.55). Oslo: Cappelen Damm

Nilsen, D., V. (2012). Spesialpedagogisk hjelp – historikk og begrepsdefinisjoner. Nilsen, D., V. (Red.), *Spesialpedagogisk hjelp i barnehagen*. (s.13–s.31). Oslo: Cappelen Damm

Senge, M., P. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of The Learning Organization*. New York: Currency Doubleday.

Sommersel, H. B., Vestergaard, S. & Sjøgaard Larsen, M. (2013). *Kvalitet i barnehager i skandinavisk forskning 2006-2011: en systematisk forskningskartlegging*. Hentet fra:

<https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2013/kunnskap-om-kvalitet-i-barnehager-2.pdf>

Utdanningsdirektoratet (2016, 25. mai.). *Begrepsdefinisjoner – minoritetsspråklige*. Hentet fra:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/minoritetsspraklige/minoritetsspraklige---hva-ligger-i-begrepet/>

Utdanningsdirektoratet (2017). *Rammeplan for barnehagen: Innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/rammeplan>

Utdanningsdirektoratet (2020, 25. februar.). *Fakta om barnehager 2019*. Hentet fra: https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/barnehager_2019/

Vågen, K., B. (2018). *Verd å vite om Flerspråklighet*. Info Vest Forlaget

8.0 Vedlegg

8.1 Infoskrivet

Vil du delta i forskningsprosjektet: «Pedagogisk ledelse i supermangfoldige kontekster?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å utvikle kunnskap om hvordan barnehager kan jobbe med «super-mangfold» blant barna, foreldre og personalet.

Med super-mangfold mener vi at det ikke bare er religion, språk, kultur, nasjonalitet, alder kjønn eller (dis)ability som gjør personale, barne- og foreldregruppen mangfoldig. Barna, foreldre og personalet er ulike på tvers av de kategoriene og rammeplanen forplikter alle barnehager til å skape et inkluderende felleskap.

Du er invitert til å delta i prosjektet fordi du er i en unik situasjon av å være en styrer/pedagogisk leder/spesialpedagog, og jobber med barn som befinner seg i grenseland av kategoriene som er nevnt oppover.

I dette studiet er vi særlig opptatt av dine erfaringer i arbeid med minoritetsspråklige barn og minoritetsspråklige barn som har behov for spesialpedagogisk hjelp. Vi er interesserte i dine erfaringer, så vel som dine ideer for forbedring av tjenesten som tilbys til barnehagebarn av barnehagen/PPS.

Formål

Formålet med prosjektet er å utvikle kunnskap som kan støtte ulike etater i norske kommuner, styrere pedagogiske ledere, barnehageteam og barnehagelærerstudenter i å møte familier og barn med ulikt språklig, kulturell, religiøs, sosioøkonomisk bakgrunn og i ulike livssituasjoner.

Din deltagelse bidrar til å kartlegge behov og utvikle kunnskap som kan hjelpe norske kommuner og ulike profesjoner, involverte i arbeid med diverse barne- og familiegrupper i barnehagen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Alicja R. Sadownik – førsteamanuensis, forsker i BARNkunne, HVL

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltagelse i prosjektet innebærer det at du deltar i et intervju. Intervjuet varer ca. 45-60 minutt, men vi kan gjerne avsette mer tid dersom du tror at det er mye å si/dele i saken.

Vi vil gjerne ta lydopptak av intervju (kun med ditt samtykke), men vi vil også møte deg og snakke med deg hvis du ikke samtykke å ta lydopptak (da skal vi notere).

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Alle lydopptakene blir oppbevarte på forskningsserver ved HVL til anonymiserte transkripsjoner er laget. Dvs. at alle lydfiler blir beskyttet med dobbepassord-system og fjernet etter at anonymiserte transkripsjoner er laget. I transkriberingsprosessen blir navnet ditt erstattet med et annet fiktivt navn og veldig generell beskrivelse av funksjon (special_need_teacher).

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 30. Juni 2021. Etter denne perioden blir kun anonymiserte transkripsjoner blir brukt videre av forskere ved HVL og samarbeidsinstitusjoner.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra BARNkunne/ HVL har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Alicja R. Sadownik, aras@hvl.no
- Vårt personvernombud: personvernombod@hvl.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlige

Alicja R. Sadownik, førsteamanuensis HVL

×××××, Barnehagelærerstudent, HVL

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «pedagogisk ledelse i supermangfoldige kontekster» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i et intervju
- at opplysninger om meg i form av lyd innhentes i løpet av intervjuet

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2 Intervjuguide styrer og pedagogisk leder

Dersom du er interessert i å delta i prosjektet, inviterer vi deg til et intervju. På intervjuet vil vi stille følgende spørsmål (samtidig så vil vi understreke at du ikke er forpliktet å svare på alle spørsmålene; dette er kun en disposisjon til et intervju og vi vil heller at du forteller oss om det som du selv synes er viktig, enn at vi holder oss fast til de disposisjonene):

Til pedagogiske ledere:

1. Hvordan opplever du, som pedagogisk leder støtten barnehagen får av statlige instanser, som er dedikert til arbeidet med minoritetsspråklige barn?
2. Til hvilken grad synes du denne støtten er tilstrekkelig?
3. Hvordan arbeider du som pedagogisk leder for å heve teamets kompetanse når det gjelder arbeidet med minoritetsspråklige barn?
4. Hvilke metoder er brukt av ditt team i arbeidet med minoritetsspråklige barn?
5. Hvordan organiseres og fordeles dette arbeidet?
6. Hvordan samarbeider avdeling/bassen med PP-tjenester?
7. Hvis du kunne forandre noe ved måten dere jobber med minoritetsspråklige barn, uavhengig av ressurser, hva ville det være?

Til styrere:

1. Hvor stor prosent av barna er minoritetsspråklige i din barnehage?
2. Hvilke midler mottar barnehagen av statlige instanser for å ivareta behovene til minoritetsspråklige barn?
3. I hvilken grad er de midlene tilstrekkelige for å sikre et godt opplæringstilbud for minoritetsspråklige barn?
4. Hvordan sørger du som en del av barnehageledelsen for å heve personalets kompetanse i arbeidet med minoritetsspråklige barn?
5. Hvordan ser barnehagens samarbeid med PPT ut når det gjelder minoritetsspråklige barn?

8.3 Intervjuguide spesialpedagog

Dersom du er interessert i å delta i prosjektet, inviterer vi deg til et intervju. På intervjuet vil vi stille følgende spørsmål (samtidig så vil vi understreke at du ikke er forpliktet å svare på alle spørsmålene; dette er kun en disposisjon til et intervju og vi vil heller at du forteller oss om det som du selv synes er viktig, enn at vi holder oss fast til de disposisjonene):

1. Kan du si litt om din rolle i samarbeid med barnehager og barn med særskiltebehov? Hvordan kan barn/barnehage får en spesialpedagog tildelt?
2. Fortell litt om situasjoner der barn med minoritetsbakgrunn får tildelt en spesialpedagog. Hva som oftest bekymrer barnehagen/foresatte i barns væremåte? Hvordan ser en typisk prosess ut (vurdering av barns/barnehagens behov og tildeling av spesialpedagog)?
3. Hva er forskjellig fra saker med barn fra majoritetsbakgrunn? Hva er utfordringer, og hva kan være problematisk for Ressurscenteret i saker som gjelder barn med minoritetsbakgrunn som trenger spesialpedagogisk hjelp?
4. Hvordan opplever du samarbeidet med pedagogiske ledere og resten av personalet? Hvem i personalet jobber du tett med og hvordan?
5. Hvilken type kompetanse, synes du, er viktig i samarbeid om minoritetsspråklige barn? Hva er kompetansen/ressursen som Ressurscenteret savner i vurderingen/diagnostiseringen av barn med flerspråklige bakgrunn?
6. Hva kan barnehager være bedre på i tilrettelegging for barn med minoritetsbakgrunn?